

Lausuntopyyntö sosiaaliturvakomitean välimietinnöstä

Johdanto

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoanne sosiaaliturvakomitean välimietinnöstä.

Tausta

Valtioneuvosto asetti 19.3.2020 parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean valmistelemaan sosiaaliturvauudistusta kahden eduskuntakauden kestäväälle toimikaudelle. Komiteatyön tavoitteena on sosiaaliturvan rakenteellinen ja toiminnallinen kehittäminen pitkällä aikavälillä. Komitea käsittelee perusturvaa, ansioturvaa, toimeentulotukea, niiden välistä yhteyttä, rahoitusta ja palvelujen nykyistä parempaa yhteensovittamista etuuksiin. Komitea ei käsittele vanhuuseläkkeitä. Sosiaaliturvakomitean ensimmäisen kauden työn kokoava välimietintö hyväksyttiin komitean kokouksessa 30.1.2023. Välimietinnön ensimmäiset luvut kuvaavat uudistuksen tavoitteita, etenemistä ja sosiaaliturvajärjestelmän tunnistettuja ongelmakokonaisuuksia, sosiaaliturvajärjestelmän rakennetta sekä uudistuksen oikeudellisia ja taloudellisia reunaehtoja. Luvussa 4 luodaan katsaus sosiaaliturvan vaihtoehtoihin järjestämistapoihin. Välimietinnön luvut 5 ja 6 sisältävät komitean 31 ehdotusta tuleville hallituksille sosiaaliturvan uudistamiseksi sekä linjaukset komitean toisen kauden työlle. Komitean ehdotukset koskevat mm. lasten ja perheiden sosiaaliturvaa, työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyviä etuuksia, työttömyysturvaa, opiskelua ja osaamisen kehittämistä, asumisen tukia, toimeentulotukea, etuus- ja palvelupolkuja sekä sosiaaliturvan toimeenpanoa ja digitalisaatiota. Lisäksi komitea esittää seuraavalle hallitukselle syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistämistä ja yhdistämistä ansioturva huomioiden. Välimietintö julkaistiin 16.3.2023.

Tavoitteet

Lausunnot evästävätkä sosiaaliturvakomitean toisen kauden työtä sekä välimietinnössä ehdotettujen lainvalmistelu-, selvitys- ja kehittämishankkeiden käynnistämistä ja toteuttamista. Lausuntokierroksen tavoitteena ei ole vaikuttaa hallitusohjelmaneuvoitteluihin.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunto pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssa julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse.

Lausuntoja voivat jättää myös muut kuin jakelussa mainitut tahot. Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivuilta Ohjeet > Käyttöohjeet. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi sosiaali- ja terveysministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden ja kysymysten mukaisesti. Vastauksen voi jättää joko kaikkiin tai vain osaan lausuntopyynnön kysymyksistä. Huom! Annetut lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelussa. Ethän sisällytä lausuntoon henkilötietoja tai muita yksityisyyden piiriin kuuluvia asioita.

Aikataulu

Lausunnot pyydetään toimittamaan 19.5.2023 klo 16.00 mennessä.

Valmistelijat

Lisätietoja antaa sisällöllisissä asioissa Milja Tiainen, hallitusneuvos, STM, p. 029516 3579 ja Sara Mäkräinen, asiantuntija, STM, p. 029516 3168 sekä teknisissä asioissa Susanna Polvi, projektisihteeri, STM, p. 029516 3049. Sähköpostiosoitteet etunimi.sukunimi@gov.fi.

Linkit

<https://stm.fi/sosiaaliturvauudistus> - Lisätietoja sosiaaliturvauudistuksesta.

<https://stm.fi/sv/reform-av-den-sociala-tryggheten> - Mer information om reformen av den sociala tryggheten

Liitteet:

[Sosiaaliturvakomitean välimietintö.pdf](#) - Sosiaaliturvakomitean välimietintö

[Mellanrapport av kommittén för social trygghet.pdf](#) - Mellanrapporten av kommittén för social trygghet

Jakelu:

Ahvenanmaan maakunnan hallitus
Akava ry
Alavuden kaupunki
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry
Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry
Amnesty International
Eduskunnan oikeusasiamies
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Eläketurvakeskus
Espoon kaupunki
Etelä-Karjala

Etelä-Pohjanmaa
Etelä-Savo
Finlands Svenska Skolungdomförbund, FSS
Helsingin kaupunki
Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tdk
Hollolan kunta
HUS
Hyvil Oy
Ihmisoikeusliitto
Itä-Uusimaa
Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus
Jyväskylän kaupunki
Järvenpään kaupunki
Kainuu
Kansaneläkelaitos
Kanta-Häme
Keski-Pohjanmaa
Keski-Suomi
Keski-Uusimaa
Kokkolan kaupunki
Kouvolan kaupunki
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT
Kymenlaakso
Lappi
Lapsiasiavaltuutettu
Lieksan kunta
Länsi-Uusimaa
Mikkelin kaupunki
Naisjärjestöjen keskusliitto
Nytkis ry
Oikeuskansleri
Oikeusministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Opetushallitus
Opintokeskukset ry
Oulun kaupunki
Paraisten kunta
Pirkanmaa
Pohjanmaa
Pohjois-Karjala
Pohjois-Pohjanmaa
Pohjois-Savo
Porin kaupunki
Päijät-Häme
Rovaniemen kaupunki
Satakunta
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
STTK ry
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto -SAKKI ry
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Suomen Kuntaliitto ry

Suomen Lukiolaisten Liitto ry
Suomen nuorisovaltuutettu
Suomen Opiskelija-Allianssi OSKU ry
Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry
Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry
Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry
Suomen Yrittäjät
Tampereen kaupunki
TANE
Tasa-arvovaltuutettu
Terveystieteiden tutkimuskeskus
Tietosuojavaltuutettu
Turun kaupunki
Työ- ja elinkeinoministeriö
Työllisyysrahasto
Työterveyslaitos
Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry
Uudenmaan ELY-keskus
Uudenmaan TE-toimisto
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
Valtioneuvoston kanslia
Valtiovarainministeriö
Vammaisfoorumi ry
Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE
Vantaa-Kerava
Vantaan kaupunki
Vapaa Sivistystyö ry
Varsinais-Suomi
Yhdenvertaisuusvaltuutettu
Ympäristöministeriö

Lausunnonantajan lausunto

1. Sosiaaliturvalainsäädännön yhtenäistäminen (välimietinnön ehdotukset 1 ja 2)1.1 Aiheuttavatko etuuksien erilaiset hakuajat ongelmia? Jos aiheuttavat, niin millaisia ja missä etuuksissa? Mitä mahdollisia vaikutuksia etuuksien hakuajojen yhtenäistämällä voisi olla?

1.2 Aiheuttavatko etuuksien erilaiset tulo- ja palkkakäsitteet ongelmia? Jos aiheuttavat, niin millaisia ja missä tilanteissa? Mitä mahdollisia vaikutuksia tulo- ja palkkakäsitteiden yhtenäistämällä voisi olla?

2. Toimeenpanon monimutkaisuus ja digitalisaation mahdollisuudet (välimietinnön ehdotukset 3 ja 4)2.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 3 valmistelussa?

2.2 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 4 valmistelussa?

3. Työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvät etuudet (välimietinnön ehdotukset 5, 6 ja 7)3.1 Onko eri etuuksia ja eläkkeitä koskevien lakien työkyvyttömyyden käsitteissä epätarkoituksenmukaisia eroja ja jos kyllä, niin millaisia?

3.2 Mitä muutoksia lainsäädäntöön (erityisesti etuus- ja palvelulainsäädäntö) tulisi tehdä, jotta lainsäädäntö tukisi työ- ja toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista sekä olemassa olevan työkyvyn hyödyntämistä?

3.3 Komitea ehdottaa arvioitavaksi mahdollisuuksia liittää työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyviin etuuksiin kannustimia ja velvoitteita osallistua palvelutarpeen arviointiin ja yhdessä asiakkaan kanssa sovittaviin palveluihin. Ehdotuksen mukaan palvelujen saatavuus ja saavutettavuus tulee huomioida. Mitä palveluja ehdotetun arvioinnin tulisi koskea?

4. Työttömyysturva, työllisyyden edistäminen ja osittainen työllistyminen (välimietinnön ehdotukset 8 ja 9)4.1 Komitea ehdottaa, että työmarkkinatuen toimivuutta ja uudistamistarpeita selvitetään tilanteissa, joissa työmarkkinoille pääsy tai niille palaaminen on vaikeutunut. Mitä tilanteita ehdotetun selvityksen tulisi koskea?

5. Opiskelu ja osaamisen kehittäminen (välimietinnön ehdotukset 10, 11 ja 12)5.1 Komitea ehdottaa, että etuusjärjestelmän tulee tukea ihmisten jatkuvaa oppimista ja edistää osallistumisen tasa-arvoa. Miten etuusjärjestelmää tulisi uudistaa, jotta se parantaisi osallistumisen tasa-arvoa ja tukisi jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmän uudistamista?

5.2 Komitea katsoo, että koulutukseen hakeutumisen tulee olla ensisijaista vailla ammatillista tutkintoa oleville nuorille. Miten nuorten sosiaaliturvaa tulisi uudistaa, jotta etuus- ja palvelujärjestelmien monimutkaisuus ja niiden sisälle asetetut kannustimet eivät aiheuttaisi koulutuksen tai muiden palvelujen ulkopuolelle jäämistä tai jättäytymistä?

5.3 Komitea ehdottaa selvitettäväksi edellytyksiä käynnistää opintotukijärjestelmän kokonaisuudistus. Millainen opintotukijärjestelmän uudistus tukisi opiskeluajan toimeentuloa, sujuvaa opiskelua, tavoiteajassa valmistumista ja opiskelijan hyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta mielekästä opintopolkua?

6. Lasten ja perheiden sosiaaliturva (välimietinnön ehdotukset 13, 14 ja 15)6.1 Komitea ehdottaa työryhmän perustamista lapsilisän uudistamiseksi. Mitä lapsilisäjärjestelmän eri uudistusvaihtoehtojen valmistelussa ja arvioinnissa tulisi ottaa huomioon?

6.2 Komitea ehdottaa lastenhoidon tukien järjestelmän uudistuksen käynnistämistä. Miten ja mistä lähtökohdista lastenhoidon tukien järjestelmää tulisi uudistaa?

6.3 Vanhemmalla on vastuu lapsensa elatuksesta. Mitä muutoksia sosiaaliturva- tai muuhun lainsäädäntöön tulisi tehdä, jotta se tukisi vanhempien elatuskykyä?

7. Asumismenot ja asumismenojen korvaaminen (välimietinnön ehdotus 16)7.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 16 edistämisessä? Mikä asia tai mitkä asiat on tärkeintä selvittää?

8. Toimeentulotuki ja pitkäaikaisen toimeentulotukitarpeen vähentäminen (välimietinnön ehdotukset 17 ja 18)8.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 17 ja 18 edistämisessä?

8.2 Mitkä ovat keskeisimmät toimenpiteet, joilla pitkäaikaista toimeentulotuen tarvetta voidaan vähentää?

9. Etuus- ja palvelupolkujen toimivuus ja palvelujen tarjoaminen (välimietinnön ehdotukset 19, 20, 21, 22, 23, 24 ja 25)9.1 Miten työ- ja toimintakyvyn tukemista, seuranta ja arviointia sekä työ- ja toimintakykyä tukevia palveluja tulisi vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollossa?

9.2 Mitä tulisi ottaa huomioon valmisteltaessaA) monialaista asiakassuunnitelmaa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä?B) työkyky- ja kuntoutuspalvelujen yhtenäistä tietopohjaa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä?C) vastuutyöntekijä-mallia eniten tukea tarvitseville?

9.3 Mitä muuta tulisi ottaa huomioon alaluvun 5.10 ehdotusten edistämässä?

10. Sosiaaliturvajärjestelmän kannustin- ja byrokratialoukut (välimietinnön ehdotukset 26 ja 27)10.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 26 ja 27 osalta?

11. Asumis- ja työperusteinen sosiaaliturva ja kansainvälinen liikkuvuus (välimietinnön ehdotukset 28, 29 ja 30)11.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 28, 29 ja 30 edistämässä?

12. Syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistäminen ja yhdistäminen ansioturva huomioiden (komitean esitys seuraavalle hallitukselle)

12.1 Komitea esittää syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistämistä ja yhdistämistä ansioturva huomioiden alaluvussa 6.1. Tarkoituksena on selkeyttää ja yksinkertaistaa vaiheittain etuusjärjestelmää ja sen toimeenpanoa sekä helpottaa siirtymistä etuudelta toiselle. Mitä hyötyjä ja haasteita perusturvaetuuksien yhtenäistämiseen ja yhdistämiseen voi liittyä?

12.2 Mihin suuntaan perusturvaetuuksien yhtenäistämistä tulisi kehittääA) etuuksien ehtojen osalta?B) toimeenpanon osalta?

13. Ehdotusten priorisointi13.1 Välimietinnössä on komitean 31 ehdotusta tuleville hallituksille. Mitä kolmea ehdotusta tulisi edistää ensimmäisenä ja miksi?

14. Julkisen talouden kestävyys14.1 Sosiaaliturvauudistuksessa tehtävät ratkaisut voivat joko vahvistaa tai heikentää julkista taloutta pitkällä aikavälillä. Komitea on linjannut, että uudistuksen tulee osaltaan varmistaa julkisen talouden kestävyys työllisyyttä ja väestön työ- ja toimintakykyä vahvistamalla. Tulisiko sosiaaliturvan uudistamisella tavoitella parannusta julkisen talouden kestävyteen pitkällä aikavälillä ja jos kyllä, niin miten?

15. Komitean linjaukset toisen kauden työlle15.1 Komitea on linjannut toisen kautensa työstä alaluvussa 6.2. Mikä luetelluista kokonaisuuksista on tärkein ja miksi?

15.2 Mihin suuntaan lueteltuja kokonaisuuksia tulisi kehittää?

16. Mitä muuta haluat todeta sosiaaliturvauudistuksesta?

Siika-aho Liisa
Sosiaali- ja terveysministeriö

Polvi Susanna
Sosiaali- ja terveysministeriö